proLékaře.cz | 13.11.2026

Zpráva z 8. sjezdu Evropské společnosti báze lební

Ve dnech 2.–5. května 2007 proběhl 8. kongres Evropské společnosti báze lební (ESBS), který byl uspořádán společně s 15. sjezdem Německé společnosti báze lební. Kongres se uskutečnil v hotelu Diplomat v Praze.

Sjezdu předcházelo velmi zdařilé satelitní sympozium o mikrochirurgii transtemporálních přístupů, které organizoval M. Sameš z Ústí nad Labem.

Naše klinika měla tu čest uspořádat hlavní část „pražského týdne báze lební". Mottem kongresu byla multimodalita léčebných přístupů a „common sense". Dnes by si jen pošetilec uměl představit léčbu lézí báze lební bez spolupráce mezi neurochirurgy, ORL lékaři, maxillofaciálními chirurgy, intervenčními radiology, radioterapeuty, oftalmology a specialisty příbuzných oborů. Naprostá většina účastníků chápala význam této spolupráce a díky tomu byl duch celého sjezdu velmi přátelský a otevřený diskuzím.

Nutno přiznat, že přípravy byly náročné, vyčerpávající. Předcházející sjezd, který organizoval W. Draf (Fulda, Německo), byl připraven velmi zdařile, dá se říci s německou precizností. I proto byla laťka nastavena vysoko. Přípravy probíhaly od poloviny roku 2006, kdy byly otevřeny oficiální internetové stránky sjezdu (www.esbs2007.com). Jejich součástí byla neustálá korespondence s většinou evropských i mimoevrospkých kolegů. Celkem se sjezdu zúčastnilo 439 účastníků z 50 zemí světa. Oba tyto číselné údaje jsou nejvyšší v historii evropských sjezdů báze lební. Zároveň je nutné říci, že vzhledem k vysokému počtu mimoevropských účastníků se dnes již nejedná o výhradně evropský sjezd. Početné bylo zastoupení zejména z USA, Kanady, Japonska, Jižní Koreje aj.

Dne 2. května proběhl přednáškový den AL Rhotona, jr. Tématem byla 3-D anatomie a přístupy k bázi lební. Během 6 hodin přednášek AL Rhoton, jr. demonstroval mikroanatomii báze, a to jak na 2-D, tak i na 3-D obrazech. Je neuvěřitelné, s jakým elánem a nadšením tento slavný americký neurochirurg dokázal demonstrovat význam a nezbytnost detailních anatomických znalostí pro každého, kdo se věnuje této problematice. Zejména 3-D obrazy byly jedinečné. Program byl jistě náročný jak pro AL Rhotona, jr., tak pro auditorium, ale přesto se nezdálo, že by někomu v odpoledních hodinách docházela energie. Jeho součástí bylo i losování 18 účastníků, kteří obdrželi jako dar krásnou knihu AL Rhotona, jr. Cranial Anatomy and Surgical Approaches. Po náročném přednáškovém dni pokračoval program v prostorách Strahovského kláštera spojený s prohlídkou starobylé knihovny a přilehlých prostor.

Hlavní část sjezdu začala ve čtvrtek 3. května. Sjezd byl oficiálně otevřen proslovy W. Drafa (nyní již bývalý prezident ESBS), R. Schmelzeisena (prezident Německé společnosti báze lební), S. Abdulraufa (sekretář Světové společnosti báze lební) a K. Smetany (zastupující děkana 1. LF UK). Na poslední chvíli bohužel odvolal ze zdravotních důvodů svoji účast P.A. Fagan (prezident Světové společnosti báze lební). Hned první dvě zvané přednášky ukázaly na odlišné přístupy k léčbě lézí báze lební. K. Lindsay (prezident Evropské neurochirurgické společnosti) předvedl brilantní prezentaci, která rozebírala spíše konzervativnější přístup k dané problematice, kdy po parciální resekci nádorového procesu navazuje např. ozáření na Leksellově gamma noži, nebo probíhá dlouhodobé sledování pacienta a teprve při prokázaném růstu nádoru nastupuje další léčba. Důraz byl kladen na minimalizaci morbidity a zejména byl vyzdvižen význam hodnocení kvality života pacienta. M. Samii představil spíše radikálnější přístup. Nutné je však vysvětlit význam slova radikálnější ve vztahu k lézím báze lební v roce 2007. M. Samii je agresivnější zejména v případě vestibulárních schwannomů a meningiomů mimo kavernózní splav. Zároveň však zdůrazňuje význam „jednoduchých, klasických" přístupů. Frontolaterální přístup doporučuje pro prakticky všechny léze v optochiazmatické krajině. Retrosigmoidální kraniektomii používá pro všechny vestibulární schwannomy a pro naprostou většinu petrokliválních meningeomů. Význam jeho slov podtrhuje jeho zkušenost v operativě báze lební (v dnešní době zřejmě největší na světě) a zejména to, že se osobně významně podílel na vývoji složitých přístupů k bázi lební. Zároveň nyní přiznává, že v naprosté většině případů postačuje klasický, rychlý a relativně jednoduchý, tedy bezpečný přístup. Obě přednášky dokonale uvedly druhé motto sjezdu *common sense*.

Další program probíhal ve dvou až pěti paralelních sekcích, což z logistického hlediska nebylo jednoduché. Nutno přiznat problémy technického charakteru, které se vyskytly první den sjezdu. V dalších dnech se již prakticky neopakovaly. Celkem bylo předneseno neuvěřitelných 356 ústních sdělení, v posterové sekci bylo prezentováno 75 příspěvků. Z dopoledního programu 3. května bych zmínil sekci o rozšířeném endoskopickém přístupu k bázi lební, který je stále ve vývoji, zatím hledá své přesné indikace, ale jistě bude v budoucnosti hrát významnou roli. Zejména příspěvky pittsburghské skupiny (Snyderman C, Kassam A) a neapolské skupiny (Cavallo L) byly excelentní.

V další sekci byla diskutována problematika petrokliválních meningiomů, zejména přednáška V. Seiferta o multimodalitě (kombinace observace, mikrochirurgické operace a LGN) v léčbě těchto nádorů byla velmi zajímavá. Trochu agresivnější přístup prezentoval T. Fukushima. V sekci zabývající se meningiomy přední jámy lební vynikala přednáška T. Mathiesena o dlouhodobých výsledcích. Opět byla zdůrazněna nezbytnost alespoň desetiletého sledování těchto lézí. V následujícím bloku přednesl přednášku na téma *state of the art* radioterapie tumorů báze lební R. Rampling. V dalších sekcích byla mimo jiné diskutována tato témata: multimodalita léčby chordomů, léčba paragangliomů, selárních lézí, možnost zachování

proLékaře.cz | 13.11.2026

sluchu po operaci vestibulárních schwannomů, restaurace sluchu pomocí sluchových kmenových implantátů, infekční problematika báze lební, neurovaskulární kompresivní syndromy a další. Již z tohoto výčtu je jasné, že detailnější rozbor přednesených sdělení není možný. Ještě před samotným zahájením programu 3. května proběhlo 6 ranních seminářů, které i přes krutý začátek v 7.00 navštívilo hojně posluchačů. Jednoznačně největšímu zájmu se těšil seminář T. Kawaseho a M. Sameše o technice a prevenci komplikací přístupů k apexu skalní kosti. Další semináře (4–5) probíhaly v poledních hodinách. Za nejpovedenější považuji seminář o léčbě gigantických aneuryzmat. Původně se zde měl střetnout J. Moret (endovaskulární léčba) se S. Abdulraufem (chirurgická léčba). J. Moret však dorazil až druhý den sjezdu, přesto byl tento seminář plný kontroverzí. Místo oponenta zaujal J. Hernesniemi, který pochopitelně neobhajoval endovaskulární léčbu, ale přesto byl jeho chirurgický pohled snad u každého případu odlišný od hlavního řečníka. Po náročném odborném programu, který trval do 18.30, následoval večírek ve Vojanově dvoře, z kterého mnozí účastníci pokračovali za krásami centra Prahy.

Program 4. května opět zahájily ranní semináře. Největší počet posluchačů si získal seminář J. Nerada a U. Schickové na téma chirurgie orbity. Ranní sekce byla věnována slavnostní přednášce W. Drafa, která rozebírala vývoj léčby lézí přední a střední jámy báze lební z endonazálních přístupů. Další program se zabýval chirurgií vestibulárních schwannomů. Diskuze byla bohatá a velmi rozporuplná. Při určitém zjednodušení lze říci, že zde byly prezentovány dva odlišné přístupy: radikální mikrochirurgická resekce prakticky vždy (zejména prezentováno M. Samiim) a konzervativnější přístup (primární observace, následná resekce – ve vybraných případech i parciální, příp. ozáření na LGN), který prezentovala škola britská a francouzská. Jednoznačného vítěze nelze určit, lze však říci, že obě školy jsou obhajitelné. Další sekce se zabývaly juvenilními angiofibromy, intervenční neuroradiologií, meningiomy zadní jámy lební, kraniocervikálním přechodem, endoskopickými technikami, reanimací n. facialis, neuromonitoringem a dalšími. Excelentní byla sekce o aneuryzmatech. Účastnil se již i J. Moret, který prezentoval školu „vždy endovaskulární technika", dále J. Hernesniemi a T. Fukushima, kteří prosazují školu „téměř vždy mikrochirurgie". Neopakovatelný byl kulatý stůl moderovaný J. Morcosem, který jednotlivé účastníky přiměl k velmi živé diskusi. Ta chvílemi v pojetí J. Moreta a T. Fukushimy volně přecházela v show. Z poledních seminářů je vhodné vyzdvihnout seminář V. Seiferta a M. Tatagiby o petrokliválních meningiomech. Po dalším náročném dni následoval banket, na kterém bylo předáno čestné členství Neurochirurgické společnosti Jana Evengelisty Purkyně M. Samiimu, W. Drafovi a S. Storzové (v zastoupení E. Bruna). Dále byly předány ceny za nejlepší poster (F. Ebner, Tübingen, Německo), nejlepší klinickou přednášku (J. Skřivan, Praha) a nejlepší přednášku z oblasti výzkumu (M. Kirsch, Dresden, Německo). Vyhlášeni byli vítězové stipendií ESBS, která mají umožnit stáž na některém z pracovišť báze lební. Tyto ceny získal M. Wiet (Ann Arbor, USA) a D. Netuka (Praha). Oficiálně na tomto sjezdu končící prezident ESBS W. Draf předal funkci prezidenta ESBS V. Benešovi.

Závěrečný den sjezdu otevřel A. Nanda přednáškou o *Nesnesitelné lehkosti čestnosti při prezentování výsledků chirurgie báze lební.* Přednáška byla poctou M. Kunderovi a filozoficky se zabývala problémem současné medicíny: publikují se pouze nejlepší výsledky, úspěchy jsou v některých případech zveličovány a neúspěchy taktně přecházeny. Bez čestnosti v prezentování výsledků naší práce jak v odborném tisku, tak zejména před pacienty, nemůžeme býti dobrými lékaři. Tvrdí-li někdo o sobě, že pouze on dovede provést určitou operaci a navíc s nulovou morbiditou/mortalitou, měli bychom být na pozoru. Osobností, jako je M. Samii, je poskrovnu. Výroky většiny takto vystupujících lékařů bychom měli brát s rezervou. Ze sobotních ranních seminářů je nutné zmínit seminář P.J. Donalda, který se zabýval vývojem a současnými přístupy k infratemporální jámě. Další sekce se zabývaly traumatologií báze lební, kraniofaryngeomy, opět vestibulárními schwannomy, rekonstrukčními operacemi báze lební, cévními lézemi v oblasti báze lební, kavernózním splavem atd.

Velmi zajímavá byla sekce zabývající se pouze komplikacemi při operacích báze lební, jejich příčinami a jejich řešením. Přínosná, hlavně pro mladší účastníky kongresu, byla sekce S. Abdulraufa, který prezentoval systém umožňující nejprve fúze jednotlivých grafických předoperačních vyšetření a poté jejich pozorování v 3-D obrazu. Na daném obrazu lze virtuálně odstraňovat jednotlivé tkáně, které „brání" v přístupu k lézi. Tento systém operační zkušenost nenahradí, má však význam v plánování operací. Z obědových seminářů nás nejvíce zaujal seminář dvojice H. Bertalanffy a R. Galzio, kteří prezentovali krásná videa operací tumorů v kraniocervikálním přechodu.

Zavěr sjezdu byl věnován hodinové přednášce A. Kassama, který hodnotil zkušenosti a technický vývoj endoskopické chirurgie báze lební a opakovaně demonstroval možnost endoskopických resekcí středočárových tumorů báze lební, včetně intradurálních lézí.

Za výrazně pozitivní bych považoval významnou účast domácích přednášejících, která podtrhuje zájem o tuto problematiku. Celkem bylo domácími autory předneseno 31 přednášek, prezentováno bylo 6 posterů, 9krát se domácí řečníci účastnili kulatých stolů nebo seminářů. Z českých neurochirurgických pracovišť se sjezdu nezúčastnila pouze 2 pracoviště. Hojná byla též účast z ostatních českých spřátelených oborů zabývajících se chirurgií báze lební (zejména z kliniky ORL a chirurgie hlavy a krku, UK 1. LF, Motol, Praha).

Hodnocení sjezdu musíme ponechat na jeho účastnících, můžeme však konstatovat, že sjezd byl svým rozsahem zatím největší akcí ESBS v celé historii. Zároveň se jednalo z neurochirurgického hlediska o nejvýznamnější evropský sjezd konaný v ČR od ustavujícího sjezdu EANS v roce 1971. Nelze opemenout fakt, že se V. Beneš stal prezidentem ESBS na roky 2007–2009. Desítky děkovných mailů od účastníků s výhradně kladnými odezvami jsou, doufejme, známkou toho, že celý sjezd byl úspěšný. Doporučujeme navštívit stránky www.esbs2007.com, na kterých je možné nalézt celý vědecký program a fotogalerii z průběhu celého kongresu. Za významný považujeme fakt, že díky vynaloženému nemalému úsilí získal tento sjezd jak evropskou, tak i americkou akreditaci. Příští sjezd ESBS organizuje v roce 2009 B. Pauw v Rotterdamu, kam budou naše kroky jistě směřovat.

MUDr. David Netuka, Ph.D.
Neurochirurgická klinika 1. LF UK,
ÚVN a IPVZ, Praha